

Latvijā audzēto kazu piena produktivitāti ietekmējošie faktori

Kristīne PILIENA¹ Daina JONKUS²

Latvijas kazkopības biedrība¹, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Lauksaimniecības fakultāte²

piliena@inbox.lv; daina.jonkus@llu.lv

Ievads. Latvijā pēdējos divos gados kazu skaits ir stabilizējies. Pagājušā (2017) gada 01.07. bija 14279 kazas, šogad 01.07. - 14195 kazas (LDC dzīvnieku skaita statistika).

Lai kazkopības nozare varētu attīstīties svarīgi veikt mērķtiecīgu ciltsdarbu, kura pamats ir dzīvnieku pārraudzība. Analizējot pārraudzības datus iespējams veikt izlasi un atlasī ar mērķi nākošajā paaudzē iegūt produktīvākus dzīvniekus.

Veicot kazu izlasi un atlasī, jāņem vērā faktori, kas ietekmē kazu piena produktivitāti un kvalitāti.

Materiāls un metodes. Izmantojot Lauksaimniecības datu centrā uzkrāto pārraudzības informāciju, tika aprēķināts vidējais izslaukums, tauku, olbaltumvielu saturs un somatisko šūnu skaits (SŠS) kazām, kuras standartlaktācijas noslēgušas no 01.01. 2015. līdz 01.03. 2018. gadam, kopā 3122 laktācijās. Kazu produktivitātes mainība analizēta ganāmpulkos, kuros pētījuma laikā kazas noslēgušas vismaz 20 laktācijas. Kazu ganāmpulka Nr. Kodēts ar 1.,2....14. Lai noskaidrotu ganāmpulka un kazu šķirnes ietekmi uz ganāmpulka vidējo piena produktivitāti, salīdzināta Latvijas vietējās (LVK) un Zānes (ZK) šķirnes kazu produktivitāte 1. laktācijā. Tēva ietekme vērtēta vaisliniekiem, kuriem 1. laktāciju bija noslēgušas vismaz 10 meitas.

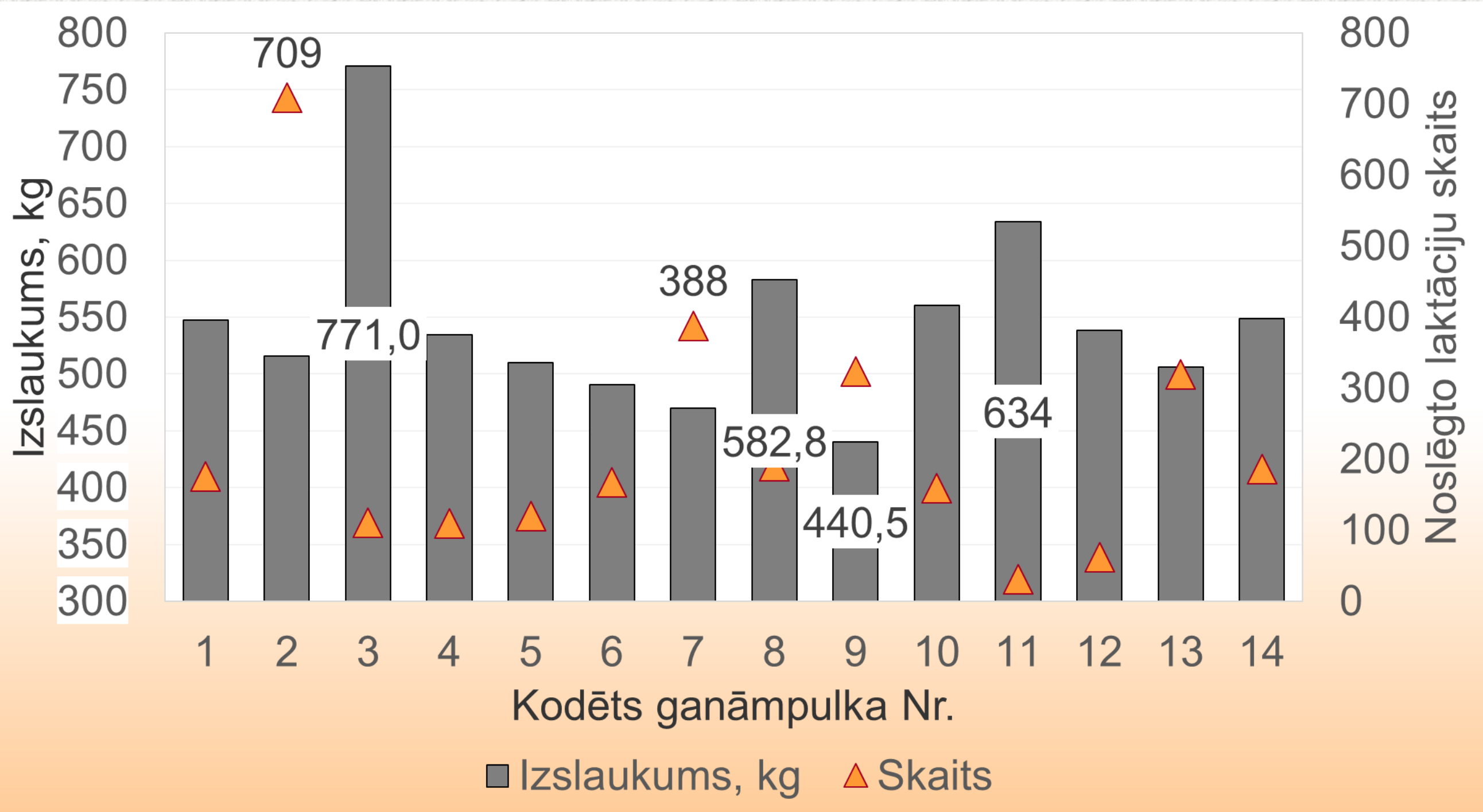
Pētījuma mērķis: analizēt dažādos ganāmpulkos audzēto kazu piena produktivitāti ietekmējošos faktorus trīs gadu laikā.

Rezultāti. Lielākais vidējais izslaukums standartlaktācijā no vienas kazas iegūts 2016. gadā - 538,6 kg. Šajā gadā bija arī augstākais piena tauku un olbaltumvielu saturs - 4,32% Augstākais olbaltumvielu saturs – 3,25% novērots kazām, kuras noslēgušas laktācijas 2018. gadā. Arī kazu pirmās atnešanās vecums ir selekcijas pazīme, kuru trūpmākajā laikā kazu audzētāji vēlas samazināt līdz 18 mēnešiem. Pētījuma laikā pirmās atnešanās vecums variēja no 18,9 līdz 22,2 mēnešiem (1.tab.).

1. tabula. Kazu vidējā piena produktivitāte, kvalitāte un pirmās atnešanās vecums

Rādītāji	Gadi			
	2015. (n=797)	2016. (n=876)	2017. (n=735)	2018. (n=335)
Izslaukums, kg	518,8	538,6	515,6	516,4
Tauku saturs, %	3,97	4,32	3,99	3,96
Olbv. saturs, %	3,16	3,21	3,14	3,25
SŠS, tūkst mL ⁻¹	1161	978	1012	1112
Pirmās atnešanās vecums, mēn.	18,9	20,0	22,2	19,3
Olbv.- olbaltumvielas; SŠS - somatisko šūnu skaits				

Kazu piena produktivitāti ietekmē vides apstākļi, kādos tās tiek turētas. Vides apstākļi dažādos ganāmpulkos atšķiras. Kazu vidējais izslaukums un noslēgto laktāciju skaits lielākajos ganāmpulkos redzama 1. att.

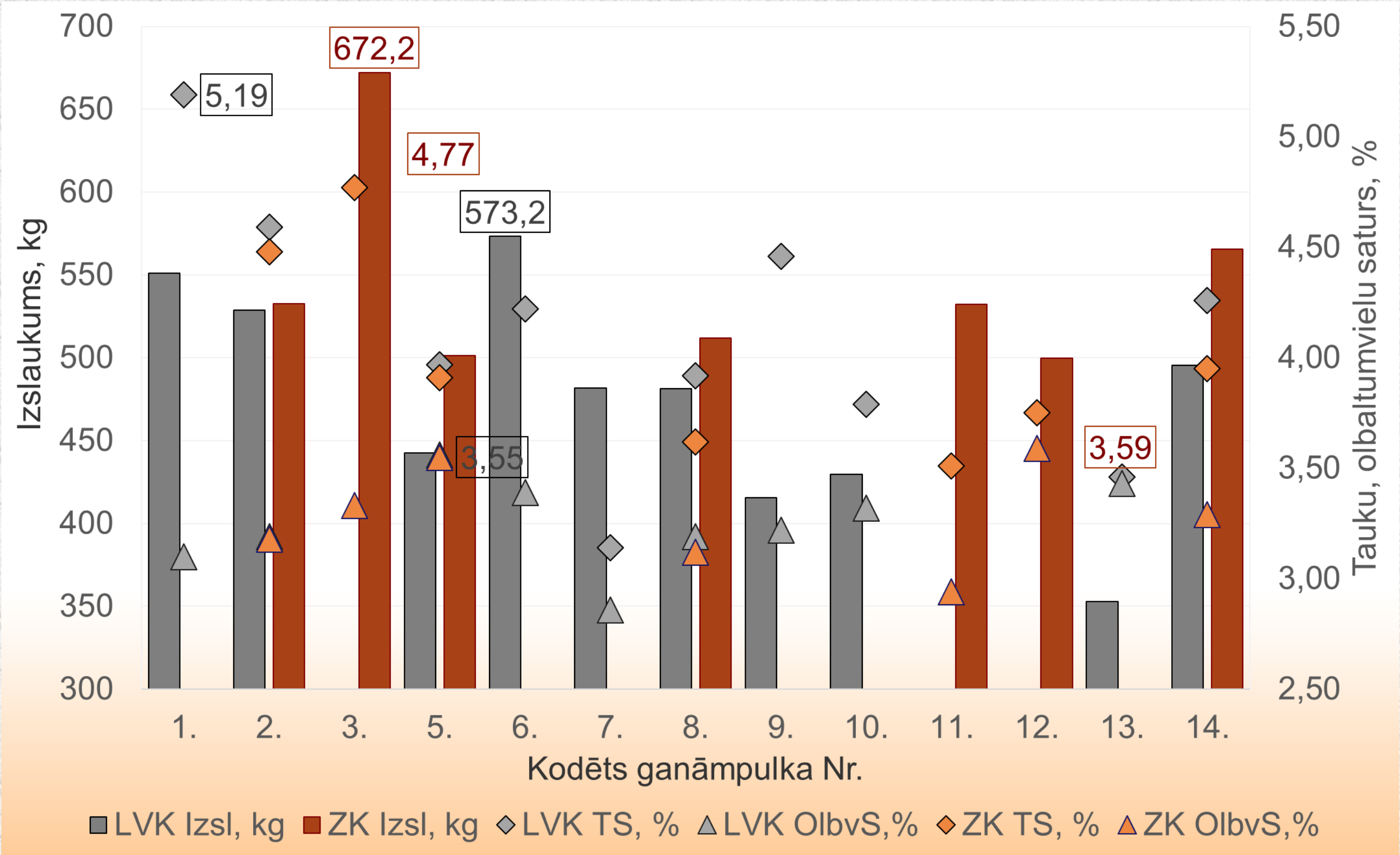

1. att. Kazu vidējais izslaukums un noslēgto laktāciju skaits ganāmpulkos.

Lielākais izslaukums novērots 3. ganāmpulkā - 771,0 kg. Ganāmpulkā analizētajā laikā kazas noslēgušas 111 laktācijas. Mazākais izslaukums novērots 9. ganāmpulkā - 440,5 kg, kas iegūts 324 laktācijās. Lielākais noslēgto laktāciju skaits bija 2. ganāmpulkā 709, kurās vidēji iegūts 515,7 kg piena.

Ganāmpulkos audzē dažādas kazu šķirnes, kas nozīmīgi ietekmē ganāmpulka vidējo izslaukumu (2. att.).

Secinājums: veiksmīgas selekcijas darba pamats ganāmpulkā ir objektīva pārraudzība, kas dod iespēju veikt labāko dzīvnieku izlasi un pāru atlasī. Dzīvnieki savas iedzimtās spējas ražot lielu piena produktivitātes daudzumu varēs realizēt tikai piemērotos ēdināšanas un turēšanas apstākļos.

2. att. LVK un ZK šķirnes kazu izslaukums (Izsl, kg), tauku (TS, %) un olbaltumvielu saturs (OlbvS %) ganāmpulkos 1. laktācijā.

Lielākais izslaukums iegūts 3. ganāmpulkā no ZK šķirnes 1. laktācijas kazām 672,2 kg. Lielākais izslaukums LVK kazām bija 6. ganāmpulkā (573,2 kg), kurā 1. laktācijas kazu izslaukums bija lielāks, nekā vecākām kazām, kas liecina par rūpīgu selekcijas darbu.

2. tabula. Dažādu vaislinieka meitu piena produktivitāte un kvalitāte 1. laktācijā

Tēvs	Meitu skaits	Izslaukums, kg	Tauku saturs, %	Olbv. saturs, %	SŠS, tūkst. mL ⁻¹
DE34055	22	521,8	4,48	3,20	1288
DE26811	16	506,4	4,41	3,31	860
LT187001	11	461,3	4,58	3,47	255
LV44725	16	564,4	5,13	3,08	1861
LV40429	16	421,1	4,59	3,18	1127
LV40019	20	541,9	4,67	3,13	1196
LV40472	17	661,3	3,17	2,96	400
LV40051	17	667,8	4,58	3,45	251
LV40581	14	530,1	4,60	3,14	1394
LV40101	12	474,0	4,13	3,44	238
LV40053	69	473,0	3,17	2,88	896
LV40567	17	510,1	4,49	3,34	809
LV40443	14	499,9	3,75	3,60	293
LV40019	23	527,7	4,10	3,10	857
LV41662	17	541,7	3,70	3,19	1314
LV43069	11	497,6	3,27	3,20	532